

UNIONS DE FET

Un cop estudiada la queixa presentada a l'Oficina del Síndic de Greuges Municipal de Sabadell per la presumpta vulneració de drets que podia implicar la supressió del Registre Municipal d'Unions Civils, aprovada pel Ple municipal de l'Ajuntament de Sabadell, el dia 7 de febrer de 2012, el Síndic ha resolt que NO EXISTEIX GREUGE per part de l'Ajuntament de Sabadell, ja que la seva decisió s'ajusta plenament a dret.

El Registre Municipal d'Unions Civils a Sabadell, fou creat pel Ple municipal de la ciutat, en sessió de 30/03/1994, de forma voluntària i només amb efectes administratius, amb la voluntat de reconèixer legalment les parelles estables no casades i les parelles estables del mateix sexe que aleshores no podien casar-se, donant resposta a una realitat i necessitat del país. Un dels objectius per a la seva creació va ser procurar la no discriminació social de les unions de fet en virtut de l'article 14 de la Constitució, com així ho van fer altres Ajuntaments, pioners en la matèria, com el de Barcelona.

El Parlament de Catalunya va aprovar, en el marc de la revisió i reordenació del Dret de Família català, la Llei 10/1998 de 15 de juliol, d'unions estables de parella. La Llei va néixer amb la pretensió d'omplir un buit en la legislació civil respecte els drets i obligacions d'aquelles parelles que, havent optat per la convivència estable, havien optat també, lliurement per prescindir de les formalitats del matrimoni. És un buit que algunes lleis sectorials, socials i fiscals sobretot, i la jurisprudència, havien apedaçat en determinats aspectes per preservar els drets d'aquelles persones que, acreditant una convivència equivalent a la matrimonial es veien privades de drets socials, successoris o d'altra mena dins una legislació que interpretant restrictivament l'art. 32 de la Constitució no contemplava altres formes de convivència amb efectes jurídics. El Dret Civil català, en un esforç de modernització, va elevar a la categoria de llei el reconeixement d'aquests drets, també l'exigència de deures, a les parelles no matrimonials incloent en el seu àmbit material també les parelles homosexuals.

El Registre Municipal d'Unions Estables de Parella es va configurar doncs com una eina de seguretat jurídica per als convivents, amb el suport de la fe pública municipal, permetent als interessats disposar d'una eina probatòria òptima per a la reclamació efectiva dels drets que la Llei els atorgava en tots els ordres i, especialment, per acreditar el període de convivència mínim de dos anys establert a l'art. 1 de la Llei 10/1998 en els casos que no s'hagués atorgat escriptura pública. Malgrat que alguns Ajuntaments, un cop promulgada l'esmentada llei, van suprimir els seus registres, donat que la mateixa no els regulava.

L'última reforma del Llibre Segon del Codi Civil de Catalunya, a través de Llei 25/2010, de 29 de juliol, que deroga la 10/1998, no exigeix que la convivència estable en parella s'hagi d'inscriure en cap registre, sinó que atorga la denominació de parella estable si la convivència dura més de 2 anys ininterromputs, si durant la convivència tenen un fill en comú o si formalitzen la relació en escriptura pública. Normativa, en base a la qual, molts ajuntaments catalans, han optat per eliminar els registres d'unions civils.

Però certament, la supressió del Registre implica, una privació de l'exercici real del dret de residència a la Unió Europea ja que provoca la no obtenció de l'autorització de residència per a la parella de fet nacional de tercer país d'un ciutadà de la Unió. I a més, representa, un impediment perquè els ciutadans espanyols i de la Unió Europea puguin constituir una parella estable amb un ciutadà d'un tercer Estat, la qual cosa resulta incompatible amb la voluntat del Legislador Català d'emparar noves formes familiars,

declarada en el propi Codi Civil de Catalunya al seu art. 231-1, que estableix que “La família gaudeix de la protecció jurídica determinada per la llei, que empara sense discriminació les relacions familiars derivades del matrimoni o de la convivència estable en parella i les famílies formades per un progenitor sol amb els seus descendents”.

El marc legal actual, que no obliga als registres municipals, obre doncs, molts interrogants que quedarien tancats, simplement, amb la inclusió de les unions civils al Registre Civil, sense caldre crear un nou registre administratiu, sinó que s'equiparés realment les unions matrimonials amb les no-matrimonials.

Per una banda, amb la utilització del Registre Civil es donaria resposta a la necessitat de seguretat jurídica de les parelles constituïdes a Catalunya on un dels membres no es ciutadà de la Unió europea. Actualment, la Directiva 2004/38/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 29 d'abril de 2004, ha atorgat un ampli marge de discrecionalitat a favor dels estats membres a l'hora de la seva implementació. I és aquest marge de discrecionalitat el que ha facilitat que a dia d'avui l'Estat no s'hagi dotat d'un registre únic. La inscripció de la parella en el Registre Civil permetria fer efectius els drets i llibertats continguts en la Directiva, ja que a data d'avui amb la supressió dels registres municipals implica una privació de l'exercici efectiu del dret de residència a la Unió Europea ja que provoca la no obtenció de l'autorització de residència per a la parella de fet nacional de tercer país d'un ciutadà de la Unió. I a més, representa, un enorme impediment per a què els ciutadans espanyols i de la Unió Europea puguin constituir una parella estable amb un ciutadà d'un tercer Estat.

En segon lloc, cal advertir que igual com ha succeït amb els registres municipals, l'atorgament de l'escriptura pública de la que parla la legislació, no pot evitar una doble o múltiple inscripció simultània, la qual cosa quedaria solucionada amb la inscripció al Registre Civil. A ningú se li escapa, la manca de capacitat que té un Ajuntament de conèixer realment si les persones que s'inscriuen estan en condicions de fer-ho o no, si estan casats o no, o en quina situació civil es troben aquells d'origen estranger, per la dificultat d'un Ajuntament d'accedir a totes aquestes dades i registres. Però amb el mer atorgament d'una escriptura pública, aquest escull tampoc queda salvat. Igualment que amb l'escriptura tampoc no es garanteix la publicitat ni l'existència de la parella registrada ni els pactes que haguessin atorgat els convivents.

Certament els registres locals van permetre saltar l'escull que imposava la directiva amb el terme de “parella registrada”, ja que va permetre sortir del pas però és l'Estat qui fent ús de la seva capacitat ha de transposar la normativa comunitària i a Espanya, l'Estat central no ha regulat encara sistemàticament les parelles de fet, i molt menys aquests registres.

Legislació en mà els Ajuntaments no tenen atribució competencial que els obligui a prestar aquest servei, per tant, l'Ajuntament de Sabadell, ha actuat conforme a dret, suprimint el registre d'unions de parelles de fet. No obstant, el Síndic ha SUGGERIT a l'Ajuntament de Sabadell que sol·liciti al Govern de l'Estat que aquest iniciï els tràmits necessaris per modificar la legislació estatal, permetent l'accés de les unions no matrimonials, al Registre Civil. Alhora, com que el Registre Civil és competència exclusiva del govern central, ha INFORMAT a l'Ajuntament que traslladarà la present recomanació a la Defensora del Pueblo, perquè en ús de les seves atribucions, cursi l'oportuna recomanació on s'insti a l'òrgan legislatiu corresponent la conveniència de modificar la norma, de la qual cosa la mantindrà informada.